

УДК 327.5:327.56(4+477)

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-12\(17\)-1594-1605](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-12(17)-1594-1605)

Климончук Василь Йосифович доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-0257-3481>

Дерев'яно Сергій Миронович доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0003-3848-7072>

Гурак Ігор Федорович кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-8610-4024>

Бойчук Орест Ігорович кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-0433-365X>

ПОЛІТИКА УМИРОТВОРЕННЯ ЯК ФАКТОР ПІДРИВУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: АНАЛІТИЧНИЙ ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню феномену політики умиротворення як одного з ключових чинників дестабілізації європейської системи безпеки в контексті російської агресії проти України. Політика умиротворення розглядається як сукупність дипломатичних, економічних, військових та політичних поступок державі-агресору, спрямованих на запобігання ескалації конфлікту шляхом часткового або повного задоволення її вимог чи стратегічних інтересів. У роботі проаналізовано історичну еволюцію цього підходу та його класичну реалізацію – Мюнхенську угоду 1938 року, що стала символом невдалого застосування стратегії поступок нацистській Німеччині та продемонструвала, що подібні компроміси здатні лише посилювати агресивні наміри авторитарних режимів.

На основі історичних паралелей здійснено аналіз сучасних форм умиротворення щодо Російської Федерації. Особливу увагу зосереджено на періоді після військової агресії РФ проти Грузії у 2008 році, коли Європейський Союз та окремі європейські держави відновили політичний діалог і розширили економічну взаємодію з Росією, тим самим фактично нівелювавши наслідки її агресивних дій. Показано, що подібна стратегія збереглася і після початку російської агресії проти України у 2014 році, через

застосування обмежених санкцій, незважаючи на зниження їхньої ефективності з часом, домінування дипломатичних форм взаємодії, секторальне поглиблення співробітництва та надмірна віра у переговорні механізми сприяли формуванню в Росії переконання щодо відсутності жорсткої політичної чи військової реакції Заходу.

У статті обґрунтовується висновок, що тривале застосування політики умиротворення стало одним із факторів, які сприяли підготовці та реалізації Російською Федерацією повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році. Така політика створила сприятливі умови для нарощування військових можливостей РФ, зміцнення її авторитарного режиму та ескалації ревізіоністських амбіцій щодо пострадянського простору, передусім України. На основі проведеного аналізу доводиться, що досвід умиротворення Росії підтверджує історичний закономірний висновок, що поступки агресору не забезпечують мир, а навпаки підривають засади колективної безпеки та стимулюють подальшу агресію.

Ключові слова: Україна, Російська Федерація, Європейський Союз, зовнішня політика, російсько-українська війна, політика умиротворення, безпека.

Klymonchuk Vasyl Yosyfovych Doctor of Political Sciences, Professor of the Department of Political Sciences, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-0257-3481>

Derevianko Serhii Myronovych Doctor of Political Sciences, Professor of the Department of Political Sciences, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0003-3848-7072>

Hurak Ihor Fedorovych Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of International Relations, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-8610-4024>

Boichuk Orest Ihorovych Candidate of Political Sciences, Associate Professor of the Department of International Relations, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-0433-365X>

APPEASEMENT POLICY AS THE EUROPEAN SECURITY UNDERMINING FACTOR: THE ANALYTICAL PERSPECTIVE THROUGH THE PRISM OF THE RUSSIAN WAR IN UKRAINE

Abstract. This article examines the phenomenon of appeasement policy as one of the key factors destabilizing the European security system in the context of Russian aggression against Ukraine. Appeasement policy is seen as a set of

diplomatic, economic, military, and political concessions to the aggressor state, aimed at preventing the escalation of the conflict by partially or fully satisfying its demands or strategic interests. The paper analyses the historical evolution of this approach and its classic implementation – the 1938 Munich Agreement, which became the unsuccessful applying symbol of the concessions strategy to Nazi Germany and demonstrated that such compromises can only reinforce the aggressive intentions of authoritarian regimes.

The paper analyses contemporary forms of appeasement with regard to the Russian Federation based on historical parallels. Particular attention is focused on the period after the Russian Federation's military aggression against Georgia in 2008, when the European Union and individual European states resumed political dialogue and expanded economic cooperation with Russia, thereby effectively neutralising the consequences of its aggressive actions. It is shown that this strategy continued after the start of Russian aggression against Ukraine in 2014, through the applying of limited sanctions, despite their declining effectiveness over time, the dominance of diplomatic forms of interaction, sectoral deepening of cooperation, and excessive faith in negotiation mechanisms contributed to the formation of Russia's conviction that there would be no harsh political or military response from the West.

The article argues that the prolonged applying of appeasement policy was one of the factors that contributed to the Russian Federation's preparation and implementation of a full-scale invasion of Ukraine in 2022. This policy created favourable conditions for the Russian Federation to build up its military capabilities, strengthen its authoritarian regime, and escalate its revisionist ambitions in the post-Soviet space, primarily Ukraine. Based on the analysis, it can be argued that the experience of appeasing Russia confirms the historical conclusion that concessions to the aggressor do not ensure peace but, on the contrary, undermine the foundations of collective security and encourage further aggression.

Keywords: Ukraine, Russian Federation, European Union, foreign policy, Russian-Ukrainian war, appeasement policy, security.

Постановка проблеми. Взаємовідносини між Європейським Союзом та Російською Федерацією історично характеризувалися високим рівнем взаємозалежності, що поєднувала наявність спільних інтересів із фундаментальними світоглядними розбіжностями. Політичний курс європейських держав щодо РФ значною мірою ґрунтувався на стратегії умиротворення, яка передбачала здійснення поступок державі-агресору задля збереження стабільності та уникнення конфліктної ескалації. Однак ефективність такої стратегії вкотре виявилася вкрай обмеженою. Намагання ЄС підтримувати політичний діалог із РФ після 2014 року сприяло посиленню ревізіоністської та агресивної політики Кремля, що, у свою чергу, створило передумови для повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році. Вивчення цієї політики має ключове

значення для осмислення прорахунків європейської системи безпеки та формування нової, більш ефективної стратегії стримування.

Основною дослідницькою проблемою є аналіз політики ЄС щодо РФ у контексті реалізації російських агресивних намірів стосовно держав пострадянського простору. Ідентифікація закономірностей та структурних характеристик політики умиротворення, як у її історичних проявах, так і в сучасній європейській практиці, створює підґрунтя для вироблення інструментів запобігання аналогічним стратегічним помилкам у майбутньому. Важливим також є з'ясування впливу європейської політики умиротворення на формування у російського керівництва відчуття безкарності, що призвело до додаткового підриву засад європейської безпеки.

Незважаючи на застосування ЄС після 2014 року підходів, орієнтованих на підтримання діалогу та компромісів, європейським інституціям не вдалося стримати подальшу ескалацію російської агресії. Це, зрештою, зумовило активізацію найбільшої безпекової кризи в Європі з часів Холодної війни та підвищило ризики прямої конфронтації Росії з країнами ЄС та НАТО у перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний науковий дискурс щодо політики умиротворення спирається як на класичні історичні прецеденти 1930-х років, так і на їхні безпосередні аналогії кризь призму російсько-української війни. Історичні студії, присвячені британській політиці умиротворення нацистської Німеччини (зокрема матеріали Енциклопедії Голокосту та публікації Імперського військового музею), підкреслюють хибність очікувань щодо можливості стримування агресора шляхом поступок, адже такі дії лише посилювали його експансіоністські прагнення.

У сучасній аналітичній літературі політика умиротворення розглядається в рамках російсько-української війни як важливий чинник формування загроз регіональній та глобальній безпеці. Експерти Chatham House (А. Дорман, О. Луцевич) наголошують на необхідності стратегічного перегляду підходів ЄС, від політики стриманості та «управління конфліктом» до системного посилення оборонних спроможностей та недопущення повторення помилок 1930-х років. Подібної позиції дотримуються аналітики Atlantic Council (П. Діксон, О. Мережко). Деякі аспекти політики умиротворення досліджуються також у працях А. Марушевської.

Вагомий внесок у вивчення історичних аспектів умиротворення здійснили А. Міносян та О. Варипаєв. У публікаціях Центру аналізу європейської політики (СЕРА) О. Кривдика та В. Руда простежується висновок щодо небезпечності стратегічної пасивності Заходу. У ширшому контексті історичних аналогій А. Еткінд розглядає проблему некоректного та неефективного використання стратегії умиротворення в міжнародній політиці.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз політики умиротворення Росії з боку ЄС, порівняти її з історичними аналогами, визначити ключові

прояви цієї політики та оцінити її вплив на функціонування і стабільність європейської системи безпеки.

Виклад основного матеріалу. Питання умиротворення агресора посідає вагомe місце в сучасній теорії та практиці міжнародних відносин. ЄС, спираючись на принципи мирного співіснування та багатосторонньої співпраці, упродовж тривалого часу дотримувався стратегії поміркованої взаємодії з РФ, розглядаючи її як інструмент забезпечення стабільності на європейському континенті. Однак події після 2014 року й особливо повномасштабна агресія РФ проти України у 2022 році засвідчили, що політика умиротворення не лише не зупинила російську експансію, а й сприяла системному підриву архітектури європейської безпеки. Концептуальне осмислення цього досвіду набуває особливої важливості для переорієнтації політики ЄС у сфері безпеки й зовнішніх відносин та вироблення ефективних моделей реагування на агресивні дії держав.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу причин, проявів та наслідків політики умиротворення в контексті реагування міжнародних акторів на агресію. Вивчення закономірностей застосування політики умиротворення, а також умов, за яких така стратегія трансформується на джерело ризиків для регіональної стабільності, створює можливості для вироблення нових підходів до забезпечення мирного співіснування.

Політика умиротворення трактується як дипломатична стратегія, що ґрунтується на здійсненні поступок агресивному актору з метою уникнення військового конфлікту. Класичним прикладом такого підходу виступає політика Великої Британії 1930-х років щодо нацистської Німеччини, що традиційно асоціюється з діяльністю прем'єр-міністра Н. Чемберлена, хоча елементи цієї стратегії відстежуються і в підходах його попередників – Дж. Р. Макдональда та С. Болдвіна [1]. Відповідно до її основоположного визначення, суть умиротворення полягала у добровільній згоді поступитися агресору з надією на зниження рівня міжнародної напруги. У британському контексті це проявлялося через послідовне фактичне допущення територіальної експансії А. Гітлера без військового чи політичного спротиву з боку західних держав. Аналогічних рис набувала і французька політика міжвоєнного періоду, попри нижчу суспільну підтримку таких рішень та зовнішній тиск з боку Великої Британії.

Мотиваційні чинники, що зумовили таку стратегічну лінію, мали багатовимірний характер. У суспільствах Великої Британії та Франції домінував страх повторення масштабних людських втрат Першої світової війни. До цього фактору додавалися економічні труднощі, посилення пацифістських настроїв та ризики внутрішньополітичної дестабілізації. На тлі цих факторів політика умиротворення видавалася прагматичним, хоча й ризикованим інструментом збереження миру.

Як зазначено у матеріалах Імперського військового музею, у 1930-х роках політика умиротворення частиною суспільства та елітами сприймалася як реалістична та необхідна, хоча згодом була оцінена як помилкова та слабка [2]. Найбільш показовим проявом умиротворення стала Мюнхенська угода 1938 року, коли за погодженням Великої Британії та Франції, без участі Чехословаччини, Судетська область була передана нацистській Німеччині. Попри початкову позитивну реакцію в Лондоні та Парижі й декларацію Чемберлена про «мир для нашого покоління» [3], уже за кілька місяців Гітлер порушив домовленості, окупувавши решту Чехословаччини, а у 1939 році розпочав Другу світову війну нападом на Польщу. В. Черчилль охарактеризував умиротворення як політику, що фатально підірвала безпеку та незалежність європейських держав [4].

Отже, історичний досвід свідчить, що політика умиротворення, попри короткострокові очікування стабільності, у довгостроковій перспективі створювала умови для ескалації конфліктів та формувала у агресора відчуття безкарності.

Водночас навіть у період активного застосування умиротворення Велика Британія здійснювала поступове переозброєння. На думку експерта Chatham House Е. Дормана, масштаб інвестицій у оборонний сектор наприкінці 1930-х років суттєво підвищив готовність британських Збройних сил до війни, а оборонно-промислова база була значною мірою відновлена та модернізована [5]. Це свідчить, що політика умиротворення нерідко поєднувалася зі стратегічним нарощуванням обороноздатності, що дозволяло отримати додатковий час для підготовки до можливого конфлікту. У випадку ж політики ЄС щодо РФ після 2014 року подібної динаміки оборонного посилення не спостерігалося, що додатково підсилює критику європейської стратегії умиротворення.

Паралелі між політикою провідних європейських держав 1930-х років та поведінкою Заходу щодо РФ в останні два десятиліття дедалі частіше опиняються у центрі уваги дослідників. У сучасному науковому дискурсі поняття «умиротворення» нерідко використовується для позначення дій або бездіяльності західних урядів, спрямованих на зниження напруженості у відносинах із РФ шляхом часткових поступок, що фактично можуть підсилювати агресивні наміри останньої. Після російської агресії проти Грузії у 2008 році західна політика залишалася переважно незмінною: реакція обмежувалася стриманою критикою Кремля без запровадження дієвих механізмів стримування. Подібні тенденції простежувалися і після незаконної анексії Криму у 2014 році, коли незважаючи на порушення норм міжнародного права, Захід обмежився поміркованими санкціями та утримався від масштабної військової підтримки України, продовжуючи водночас реалізацію великих енергетичних проєктів і розширюючи торговельно-економічні зв'язки з Росією.

Як підкреслює П. Дікінсон у публікації аналітичного центру Atlantic Council, поглиблення торговельної взаємодії з Москвою та розбудова нових

газопроводів після 2014 року значно посилили енергетичну залежність Європи від Росії, що, у свою чергу, було інтерпретовано Кремлем як ознака слабкості та небажання Заходу протидіяти агресивній політиці РФ. Зазначений дослідник характеризує подібний підхід як «управління ескалацією» – сучасну форму умиротворення, яка передбачає уникнення жорстких кроків у відповідь на агресію з метою недопущення подальшого загострення ситуації [6].

У період 2014-2022 років країни Заходу, прагнучи уникнути ризику широкомасштабного конфлікту, допускали часткові поступки Росії в дипломатичній та безпековій площинах, зокрема обмежуючи або відтермінуючи надання військової оборонної допомоги Україні та застосовуючи санкції поступово, а не миттєво. У низці наукових досліджень стверджується, що подібні кроки ослабили потенціал європейської системи колективної безпеки та виявили її інституційні й політичні вразливості [7, С. 198]. Унаслідок цього РФ отримала можливість нарощувати військовий потенціал, посилювати гібридні інструменти впливу, зокрема, кібератаки та кампанії дезінформації, фактично без суттєвого протистояння з боку міжнародних акторів.

Важливою характеристикою зазначеного періоду стало систематичне ігнорування Москвою норм міжнародного права за умов відсутності рішучої реакції Заходу. Як наголошує О. Мережко, спроби умиротворення Путіна після подій 2008 та 2014 років виявилися «надзвичайно близькими за результатами» до умиротворення нацистської Німеччини у 1930-х роках. На думку дослідника, відсутність негайних і дієвих заходів лише сприяла подальшій ескалації російських агресивних дій, підкріплюючи переконання Кремля у власній безкарності [8].

Зазначені тенденції мали суттєві наслідки для європейської безпеки. О. Луцевич у дослідженні Chatham House доводить, що політика умиротворення Росії є принципово хибною для ЄС, оскільки вона підриває можливість забезпечення довгострокового миру, зокрема шляхом стримування євроатлантичних прагнень України [9]. Поступки Москві зменшують здатність України протидіяти російській агресії, тим самим створюючи загальнорегіональні ризики. На цьому тлі країни Центральної та Східної Європи, насамперед Польща й держави Балтії, послідовно вимагали посилення колективних оборонних механізмів НАТО та ЄС, тоді як деякі інші країни (наприклад, Угорщина та Словаччина) дотримувалися обережнішої позиції.

Аналітик Центру аналізу європейської політики (СЕРА) О. Кривдик звертає увагу на те, що навіть процеси розширення ЄС і НАТО відображають внутрішній поділ між державами-членами. Частина країн фактично орієнтується на інтереси РФ, підтримуючи блокування інтеграційних та безпекових ініціатив, мотивуючи це прагненням до умовної «стабільності» [10]. Це додатково ускладнює формування узгодженої політики ЄС щодо Росії та посилює стратегічні ризики для європейського безпекового середовища.

У сучасних умовах м'яка форма зовнішньої політики, яка застосовується низкою західних держав у відносинах із РФ, набула також виразного пропагандистського виміру. За спостереженням аналітика СЕРА В. Руда, майже два десятиліття Захід фактично вдавався до умиротворення російської агресії, що створило сприятливі передумови для подальшої ескалації та уможливило повномасштабне вторгнення РФ в Україну [11]. Демонстративна готовність західних лідерів до переговорів, яка нерідко сприймалася як сигнал до поступок, формувала у Кремля переконання у слабкості позиції опонентів. У низці аналітичних праць підкреслюється, що подібні заклики до компромісів, часто репрезентовані як «реалістичний підхід» чи «деескалація конфлікту», здебільшого свідчать про недостатнє розуміння імперської природи російської зовнішньої політики. У сукупності такі кроки не сприяли зміцненню європейської безпеки, адже не стримували агресора, а, навпаки, стимулювали подальше розширення його експансіоністських прагнень. На думку дослідників, «м'яке умиротворення», яке проявлялось через нечіткі гарантії безпеки чи обмеження військової допомоги Україні, потенційно здатне призвести лише до повторення агресивних дій, що надалі вимагатиме від Європи посилену мобілізацію оборонних ресурсів. У цьому контексті повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року постає логічним наслідком багаторічної політики, у межах якої Росія мала можливість адаптуватися, накопичувати ресурси, вивчати вразливості західної позиції та організувати вдалий період для розширення агресивних намірів.

Політика поступок щодо РФ суттєво впливала на стан європейської безпеки, зокрема у сфері енергетичної залежності, недостатності військово-технічної оснащення партнерів через прагнення уникнути прямої конфронтації. Подібно до досвіду 1930-х років, агресор, не зустрічаючи рішучого спротиву, інтерпретував таку політику як свідчення безкарності та готовності Заходу погоджуватися на дедалі ширші вимоги. У практичному вимірі це призвело до підриву довіри між державами, фрагментації стратегій стримування та створення умов, за яких низька інтенсивність підтримки України й обмеженість санкційного тиску дозволили РФ і надалі реалізовувати агресивні плани.

Причинно-наслідковий зв'язок між політикою умиротворення та початком повномасштабної війни окреслюється у численних аналітичних оцінках і заявах українського керівництва. Так, у січні 2023 року Президент України В. Зеленський критично оцінив спроби окремих європейських політиків «умиротворювати» Путіна, охарактеризувавши їх як «політичне добриво для зухвалості російського імперіалізму» [12]. Ця метафора підкреслює, що поступки не лише не стримують агресію, а фактично посилюють її, сприяючи розширенню імперських амбіцій Кремля. Логіка подій свідчить, що агресор, не обмежений фінансовими чи політичними засобами тиску, продовжує вдаватися до дедалі рішучіших дій.

Як зазначає аналітик Atlantic Council А. Марушевська, російська війна проти України не є конфліктом, що може бути врегульований шляхом мінімальних поступок, натомість вона являє собою форму колоніального завоювання, спрямованого на знищення української національної ідентичності. З цієї перспективи будь-які територіальні чи політичні компроміси не лише не зупиняють агресію, а посилюють її, надаючи Росії додаткові ресурси для нових наступальних дій. Дослідниця наголошує, що припущення щодо можливості умирити Путіна обмеженими поступками ґрунтується на хибних уявленнях. Війна продовжуватиметься доти, доки російське керівництво не буде змушене повністю відмовитися від своїх імперських претензій [13].

Історичний досвід та сучасні події переконливо демонструють, що політика поступок агресору лише подовжує тривалість конфлікту та посилює руйнівні наслідки доти, доки агресор відчуває можливість самостійно визначати параметри силового протистояння. У нинішніх умовах це призвело до розгортання повномасштабної війни в центрі Європи, що підтверджує хибність та стратегічну небезпечність політики умиротворення.

Історичні та сучасні приклади застосування політики умиротворення демонструють очевидну структурну подібність. В обох випадках ключовою метою декларувалося запобігання масштабній війні шляхом надання агресору політичних або територіальних поступок. У 1930-х роках це проявлялося через Мюнхенські угоди, тоді як у сучасному контексті через дипломатичні формати, переговорні ініціативи та припинення вогню, що супроводжувались політичними компромісами. У кожній з цих ситуацій агресор отримував додатковий час для нарощування військових спроможностей і розширення політичного впливу. Аналогічно до того, як політика поступок нацистській Німеччині у 1938 році не забезпечила Європі тривалого миру, поступки щодо Росії не гарантували безпеку Україні та не зміцнювали безпекову архітектуру Європи.

Водночас важливо враховувати і суттєві відмінності між історичними епохами. У 1930-х роках міжнародна система не включала інституцій, подібних до ЄС чи НАТО, а глобальний порядок ще не був визначений наявністю ядерної зброї. Натомість сучасна російська агресія відбувається в умовах ядерного стримування та формальних безпекових гарантій Україні з боку Заходу. Однак попри ці розбіжності, історичні уроки залишаються релевантними, так як надання агресору поступок не призводить до деескалації, а, навпаки, стимулює його до розширення прагнень до захоплення нових територій. Як засвідчують дослідження, політика умиротворення сприяла мілітаризації нацистської Німеччини напередодні Другої світової війни. Схожі тенденції простежуються і сьогодні. Нерішучість Заходу щодо військової підтримки України та обмеженість санкційного тиску сприймалися Кремлем як прояв слабкості та заохочення до подальшої ескалації.

Причинно-наслідковий зв'язок між політикою умиротворення та розгортанням масштабних конфліктів є логічно послідовним. Прагнення уникнути війни за будь-яку ціну, зокрема шляхом часткового задоволення вимог агресора, інтерпретується ним як стратегічний програш опонента. Так, у 1939 році це завершилося початком Другої світової війни, а у 2022 році – повномасштабним вторгненням Росії в Україну. Обидві події призвели до суттєвого погіршення безпекової ситуації в Європі, у 1940-х роках відбулась окупація значної частини континенту, у 2020-х роках було розгорнуто найбільший військовий конфлікт на європейському просторі з потенційною загрозою його подальшої ескалації. Сукупність історичних фактів та сучасних аналітичних оцінок підтверджує, що політика умиротворення агресора має контрпродуктивний характер і не сприяє зміцненню регіональної безпеки.

Порівняльний аналіз демонструє ключову точку перетину між двома історичними епохами, коли політика умиротворення, яка спершу видавалася прагматичним інструментом запобігання конфлікту, у підсумку посилювала його інтенсивність і масштаби. Експерти слушно зауважують, що, хоча надмірне перенесення історичних аналогій може бути методологічно ризикованим, у випадку з Росією поступки Кремлю справді сприяли формуванню в нього відчуття безкарності. Сучасний досвід переконує, що ефективним засобом стримування агресії є колективна солідарність, політична рішучість та готовність застосовувати комплексні інструменти тиску, від суттєвих економічних санкцій до військової підтримки союзників, а не пошук нових компромісів із агресором.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що політика умиротворення Росії, яку окремі держави ЄС практикували у 2014-2021 роках, мала переважно деструктивний вплив на європейську систему безпеки. Небажання частини держав-членів ЄС визнати реальність загрози з боку РФ, зволікання із запровадженням санкцій, а також надмірна віра у дипломатичний діалог формували в Москві переконання у власній безкарності. Це сприяло трансформації політики умиротворення на чинник дестабілізації регіональної безпеки. Після 2022 року ЄС розпочав перегляд власної зовнішньої політики, переорієнтуючись від умиротворення до стратегії стримування, поглиблення підтримки України та зміцнення стратегічної автономії. Подальшого аналізу потребують питання тривалості та ефективності нових підходів до стримування, оскільки саме їхнє комплексне вивчення дозволить адекватно оцінити здатність ЄС забезпечувати стабільність на міжнародній арені. Отже, досвід політики умиротворення має сприйматися не як модель для наслідування, а як застереження для майбутньої політики ЄС та інших міжнародних акторів.

Література:

1. Британська політика примирення щодо Гітлера та нацистської Німеччини. *Енциклопедія Голокосту*. 2024. URL: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/uk/article/neville-chamberlain>.

2. How Britain hoped to avoid war with Germany in the 1930s. *Imperial War Museums*. URL: <https://www.iwm.org.uk/history/how-britain-hoped-to-avoid-war-with-germany-in-the-1930s>.
3. Scanlon S. Appeasement and «Peace for our time». *The National WWII Museum*. 2024. URL: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/appeasement-and-peace-our-time>.
4. The Munich Agreement. *International Churchill Society*. 2021. URL: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1930-1938-the-wilderness/the-munich-agreement/>.
5. Dorman A. Britain must rearm to strengthen NATO and meet threats beyond Russia and terrorism. *Chatham House – International Affairs Think Tank*. 2024. URL: <https://www.chathamhouse.org/2024/03/britain-must-rearm-strengthen-nato-and-meet-threats-beyond-russia-and-terrorism>.
6. Dickinson P. Escalation management is the appeasement of the 21st century. *Atlantic Council*. 2024. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/escalation-management-is-the-appeasement-of-the-21st-century>.
7. Міносян А., Варипаєв О. Політика умиротворення агресора в контексті розбудови української держави. *STUDIA SLOBOZHANICA. Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції «Слобожанський гуманітарій – 2021»*, 2 грудня 2021 р. Харків: ДБТУ, 2021. С. 194-200.
8. Merezhko O. The shadow of 1930s appeasement hangs over US-led peace talks. *Atlantic Council*. 2025. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-shadow-of-1930s-appeasement-hangs-over-us-led-peace-talks>.
9. Lutsevych O. How to end Russia's war on Ukraine. Fallacy 3: «Ukraine should adopt neutrality». *Chatham House – International Affairs Think Tank*. URL: <https://www.chathamhouse.org/2023/06/how-end-russias-war-ukraine/fallacy-3-ukraine-should-adopt-neutrality>.
10. Kryvdyk O. The dangers of «Chicken Kyiv» thinking. *CEPA*. 2024. URL: <https://cepa.org/article/the-dangers-of-chicken-kyiv-thinking>.
11. Rud V. Turn your back on Ukraine and set the world on fire. *CEPA*. 2024. URL: <https://cepa.org/article/turn-your-back-on-ukraine-and-set-the-world-on-fire>.
12. Etkind A. Two toxic commodities, two Crimean wars, and other wrong historical analogies. *Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2023/05/two-toxic-commodities-two-crimean-wars-and-other-wrong-historical-analogies?lang=en>.
13. Marushevska A. Appeasement will only fuel Vladimir Putin's imperial ambitions in Ukraine. *Atlantic Council*. 2025. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/appeasement-will-only-fuel-vladimir-putins-imperial-ambitions-in-ukraine>.

References:

1. Britanska polityka prymyrennia shchodo Hitlera ta natsystskoi Nimechchyny. (2024). [Britain's appeasement policy toward Hitler and Nazi Germany]. *Encyclopedia of the Holocaust*. Retrieved from <https://encyclopedia.ushmm.org/content/uk/article/neville-chamberlain> [in Ukrainian].
2. How Britain hoped to avoid war with Germany in the 1930s. (n.d.). *Imperial War Museums*. Retrieved from <https://www.iwm.org.uk/history/how-britain-hoped-to-avoid-war-with-germany-in-the-1930s>.
3. Scanlon, S. (2024). Appeasement and «Peace for our time». *The National WWII Museum*. Retrieved from <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/appeasement-and-peace-our-time>.
4. The Munich Agreement. (2021). *International Churchill Society*. Retrieved from <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1930-1938-the-wilderness/the-munich-agreement>.
5. Dorman, A. (2024). Britain must rearm to strengthen NATO and meet threats beyond Russia and terrorism. *Chatham House*. Retrieved from <https://www.chathamhouse.org/2024/03/britain-must-rearm-strengthen-nato-and-meet-threats-beyond-russia-and-terrorism>.

6. Dickinson, P. (2024). Escalation management is the appeasement of the 21st century. *Atlantic Council*. Retrieved from <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/escalation-management-is-the-appeasement-of-the-21st-century>.
7. Minosian, A., & Varypaiev, O. (2021). Polityka umyrotvorennia ahresora v konteksti rozbudovy ukrainskoi derzhavy (The policy of appeasing the aggressor in the context of Ukrainian state-building). *STUDIA SLOBOZHANICA. Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Methodical Conference "Slobozhansky Humanitarian – 2021"* (pp. 194-200). Kharkiv: DBTU [in Ukrainian].
8. Merezhko, O. (2025). The shadow of 1930s appeasement hangs over US-led peace talks. *Atlantic Council*. Retrieved from <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-shadow-of-1930s-appeasement-hangs-over-us-led-peace-talks>.
9. Lutsevych, O. (2023). How to end Russia's war on Ukraine. Fallacy 3: «Ukraine should adopt neutrality». *Chatham House*. Retrieved from <https://www.chathamhouse.org/2023/06/how-end-russias-war-ukraine/fallacy-3-ukraine-should-adopt-neutrality>.
10. Kryvdyk, O. (2024). The dangers of «Chicken Kyiv» thinking. *CEPA*. Retrieved from <https://cepa.org/article/the-dangers-of-chicken-kyiv-thinking>.
11. Rud, V. (2024). Turn your back on Ukraine and set the world on fire. *CEPA*. Retrieved from <https://cepa.org/article/turn-your-back-on-ukraine-and-set-the-world-on-fire>.
12. Etkind, A. (2023). Two toxic commodities, two Crimean wars, and other wrong historical analogies. *Carnegie Endowment for International Peace*. Retrieved from <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2023/05/two-toxic-commodities-two-crimean-wars-and-other-wrong-historical-analogies?lang=en>.
13. Marushevska, A. (2025). Appeasement will only fuel Vladimir Putin's imperial ambitions in Ukraine. *Atlantic Council*. Retrieved from <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/appeasement-will-only-fuel-vladimir-putins-imperial-ambitions-in-ukraine>.